

dicio non fundatur immediate in revelatione, sed in aliis motivis vel experimentis, ut dicemus; et ita differt a fide. Ab intellectu item differt eodem modo quo sapientia, quia ad diversos fines proxime ordinantur, et juxta illos, diversos actus efficiunt. Intellectus enim insistit in penetratione et perfecta conceptione veritatis fidei, ut explicui. Sapientia vero, sicut et scientia, in ipsa doctrina fidei jam perfecte concepta et ordinata, novas rationes convenientiæ contemplatur, ut dixi. Inter se vero differunt, quod sapientia judicat in materia supernaturali de convenientia ejus per æternas et divinas rationes, ad Deum ipsum et attributa ejus ac honorem ipsius pertinentes. Scientia vero per rationes inferiores, et creatas vel humanas de eisdem rebus iudicium profert. Ut, verbi gratia, scientia judicat peccatorum permissionem fuisse convenientem ad servandam libertatem, et ad universi complementum. Sapientia vero judicat id fuisse conveniens ad ostensionem divinæ justitiæ et sapientiæ, quæ novit ex malis bona facere. Item scientia judicat paucos salvari propter propensionem hominis ad peccandum, et difficultatem virtutis; sapientia vero fieri judicat ad ostensionem gratiæ Dei et pleni domini voluntatis ejus, etc. Confirmari hoc potest, quia ita solent apud philosophos sumi nomina scientiæ et sapientiæ, et in hoc distingui, quod sapientia est sub rationibus æternis, et scientia sub temporalibus. Sic enim Aristoteles, l. 1 Metaph., c. 2, dicit sapientiam primas causas considerare et ex illis judicare. Et 6 Ethicor., c. 3 et 6, sapientiam distinguit a scientia tanquam convenientem cum illa in genere scientiæ, et habentem in eo excellentiam quamdam, ex eo quod circa res altissimas, et circa ipsa etiam principia perfectissimo modo versetur. Ergo non immerito creditur etiam Scripturam, in enumerandis Spiritus Sancti donis, imo etiam regulariter in usu illarum vocum, quando illas inter se distinguit, hoc discrimen observasse. Nam etiam Spiritus Sanctus, in sermonibus, captui hominum et usui communi vocum sese accommodat.

6. *Explicatur amplius distinctio.* — Recte igitur actus sapientiæ et scientiæ peculiariter Spiritui Sancto attributi intelliguntur convenire inter se, in modo quo circa mysteria fidei versantur, differre autem quia sapientia modo altiori et per rationes longe superiores munus suum quam scientia exercet. Et hoc modo intelligenda est doctrina quam sæpe Augustinus inter sapientiam et scientiam

trahit, quod sapientia circa divina et æterna, scientia circa humana et temporalia versatur. Nam de sapientia et scientia naturali ita loquitur, lib. 12 de Trinit., cap. 12, et vocat scientiam actionis, id est, quæ ad vitæ hujus actiones deservit. In dicto autem lib. 13, cap. 19, agens de cognitione supernaturalium mysteriorum, dicit: *Quæ pro nobis Verbum caro factum temporaliter et localiter gessit et pertulit, ad scientiam pertinere, non ad sapientiam spectare.* Et lib. 14, cap. 1, declarans descriptionem vulgarem sapientiæ, quod sit *divinarum humanarumque rerum scientia*, ait: *Secundum distinctionem qua dixit Apostolus: Alii datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ, ista definitio dividenda est, ut rerum divinarum scientia proprie sapientia nuncupetur, humanarum autem proprie scientiæ nomen obtineat.*

7. *Hæc distinctio formaliter est intelligenda, non materialiter.* — Existimo autem hanc distinctionem formaliter magis quam materialiter esse intelligendam, nam etiamsi cognitio sit divinarum rerum, si per inferiores et creatas rationes cognoscantur, vel elucidentur, scientia est: et e converso, etiamsi res creditæ humanæ sint, si per rationes superiores cognoscantur, erit sapientia. Additque ibidem Augustinus per scientiam, fidem saluberrimam, quæ ad veram beatitudinem ducit, gigni, nutriri, defendi ac roborari. Quod ille de acquisita scientia tradit, potest tamen cum proportionem de dono scientiæ intelligi. Nam etiam potest hoc munus suo peculiari modo circa mysteria fidei æterna et increata præstare, et e converso sapientia potest de mysteriis, seu rebus temporalibus, ut sunt opera et passio Christi Domini, suo modo judicare, et ita possunt in materia convenire, et nihilominus ex ratione et medio judicandi distingui. Hinc vero etiam fit ut sapientia principaliter et magis ex instituto res divinas et supremas consideret, quam scientia. Unde D. Thomas, quasi utrumque conjungens 2. 2, quæst. 45, art. 1, de sapientia dixit ad eam pertinere causam altissimam, et per eam de aliis certissime judicare, et secundum eam omnia ordinare. Et ita etiam intelligendum est quod ait, q. 8, art. 6, ad sapientiam et scientiam pertinere iudicium rectum, quo homo judicat rebus fidei esse inhærendum, et ab earum oppositis esse recedendum; hoc vero iudicium, quantum ad res creatas, pertinere ad donum scientiæ; quantum vero ad res divinas, ad donum sapientiæ spectare. Intelligendum enim hoc

CAPUT XXI.

QUINAM ACTUS SINT FORTITUDO, PIETAS, TIMOR ET CONSILIUM, QUI DONO SPIRITUS SANCTI SPECIALITER TRIBUUNTUR?

1. *Prima opinio non distinguens hæc dona a virtutibus.* — *Probatur primo inductione.* — Auctores qui negant dona distingui a virtutibus secundum rem, sed tantum secundum denominationem vel aliquam accidentalem perfectionem, multo facilius de his actibus moralibus idem testantur. Nam si nomina attendamus, *fortitudo* quædam virtus moralis est. *Pietas* ibi significat religiosum cultum erga Deum, et ita idem est quod religio, quæ altera virtus moralis est. *Timor* vero variis modis explicatur, nullus autem assignatur qui non sit alicujus virtutis actus. Hieronymus enim explicat esse timorem Dei servilem, rectum scilicet, et moderatum, id est, timorem Dei, prout justas pœnas minatur. Unde significat non esse prædictum de Christo propter ipsum, sed propter membra ejus. Et idem sentit Gregorius, hom. 19 in Ezech., dicens hunc timorem esse quem charitas excludit. Et de eodem videtur exponere August., lib. 2 de Doctr. Christi., cap. 7. Alii vero exponunt de timore filiali, quem esse actum a charitate elicatum, et ipse D. Thomas et fere omnes fatentur, et de utroque dixi in materia de Pœnitentia et de Incarnatione. Alii de timore reverentia hunc actum exponunt: nam hic est proprius qui in Christo fuit, de quo, ut dixi, Propheta loquitur, hic autem timor est actus humilitatis, ut infra dicam. Alii denique timorem illum generaliter accipiunt, prout solet per timorem Dei perfecta justitia et obedientia ad Deum significari. Sic enim hominem servantem perfecte Dei legem, timentem Deum appellare solemus; estque modus loquendi Scripturæ satis communis. Et insinuat Cyrillus, lib. 2 in Isaiam, dicens de Christo: *Quod autem non particularem ei gratiam addiderit, etc., planum facit Propheta dicens: Et complebit eum spiritus timoris Domini.* Hæc ergo tria dona voluntatis recte ad alias virtutes morales seu voluntatis reducuntur, et consequenter nomine consilii intelligitur prudentia; non oportet ergo multiplicare vel distinguere sine fundamento hos actus ab actibus virtutum infusarum.

2. *Probatur secundo ex Patribus.* — Unde Patres cap. 12 allegati, præsertim Ambrosius.

puto per se primo ac principaliter, consequenter vero posse utrumque donum extendi ad omnia sub ratione propria, quantum illa capax fuerit. Et ita tandem explicuit idem D. Thomas 2. 2, quæst. 9, art. 2, ad 3.

8. *Discrimen aliud inter scientiam et sapientiam.* — Quibus addi tandem potest differre sapientiam a scientia, quia sapientia peculiariter fundatur in quadam spirituali experientia ex connaturalitate ad charitatem Dei: scientia vero non ita fundatur in charitate, sed in aliis inferioribus rationibus. Unde omnes rationes fundatæ in Dei bonitate et dilectione ipsius secundum se, vel ad ejus gloriam et manifestationem attributorum ejus pertinentes, quæ disponunt intellectum ad adhærendum mysteriis divinis ac revelatis, pertinent ad sapientiam: quæ vero spectant ad hominis felicitatem vel salutem, etiam supernaturalem, pertinent ad scientiam, præsertim si procedant ex affectu ad proprium commodum. Nam inde etiam potest homo bene disponi ad iudicium hujus scientiæ. Ideoque non immerito dici potest quod, sicut sapientia fundatur in charitate Dei, ita scientia, ut sit perfecta in hoc genere, fundari debet in affectu bene disposito ad salutem et felicitatem supernaturalem, ut bonum proprium hominis est, quem affectum in superioribus diximus ad habitum spei pertinere. Unde non improbabiler dici potest, sicut sapientia annectitur charitati, et intellectus fidei, ita scientiam annecti virtuti spei, et habere connaturalitatem quamdam cum amore concupiscentiæ Dei, quatenus in illo fundari possunt præcipuæ rationes inferioris ordinis ad hanc scientiam pertinentes.

9. *Quomodo hæc tria dona a consilio distinguantur.* — Ultimo ex dictis explicata in genere manet distinctio horum trium actuum ab actu consilii, quia illi tres speculativi sunt, vel in materia, vel in modo universali: consilium vero est actus omnino practicus, et per applicationem ad particularia cum circumstantiis hic et nunc determinatis: in quo etiam differt ab actu fidei, sicut de prudentia dictum est. Nondum tamen explicata est specifica ratio hujus consilii, in qua differat a iudicio prudentiæ, non tantum acquisitæ, sed etiam infusæ. Hoc vero explicari recte non potest sine aliis actibus moralium donorum ad affectum pertinentium, et ideo in sequenti capite explicatio hujus actus consummabitur.

hæc dona virtutes vocant; ita enim de illis loquuntur, ut distinctionem inter illa et virtutes non videantur agnoscere. Hieronymus enim, in Isaiam, ait Spiritum Sanctum illis nominibus nuncupari, *quia cunctarum virtutum fons sit*. Cyrillus, *in hoc flore* (ait) *quieturum Spiritum multis virtutibus pollentem*. Ambrosius, libro primo de Spiritu Sancto, ait esse virtutes spirituales, et illo numero significari plenitudinem virtutum. Et in hoc sensu videtur dicere Augustinus lib. 2 Quæstionum Evangelicarum, q. 8, septem spiritus malos opponi *septem spiritualibus virtutibus*. Imo et Gregorius ita loquitur lib. 4 Moral., cap. 28.

3. *Probatur tertio ratione. — Confirmatur primo. — Confirmatur secundo.* — Ratione idem suadere possumus, quia nisi distinguantur motiva, non possunt distingui actus virtutum, ut supra visum est: hic autem non possunt motiva distingui, quia Religio, verbi gratia, semper colit Deum propter suam excellentiam singularem, vel naturalem, vel supernaturalem, nostro intelligendi et loquendi modo; tantum ergo esse potest vel acquisita, vel infusa; non enim videntur posse distingui ut magis vel minus supernaturale, quia hæc differentia accidentaria est. Unde quod actus fiat ex motione Spiritus Sancti majori vel minori, aut ordinaria, vel extraordinaria, sola distinctio accidentaliter videtur. Nam omnibus his modis possunt fieri actus virtutum infusarum magis vel minus perfecti, et virtus quælibet moralis inclinatur ad omnem honestatem suæ materiæ proportionatam, sive per rationem, sive per Spiritus Sancti specialem instinctum ostendatur. Confirmatur primo, quia actus donorum solum distinguuntur eo modo quo Aristoteles, 7 Ethicor., c. 4, distinguit actum virtutis communis ab actu virtutis heroicæ; vel sicut in 7 Ethicor., ad Eudem., refert actus virtutum qui fiunt ex propria consultatione, vel qui fiunt ex aliquo superiori instinctu. His enim exemplis utuntur auctores ad explicandos hos actus; sed vel actus virtutis communis et heroicæ, vel facti ex instinctu Dei auctoris naturæ, vel communi modo, non distinguuntur essentiali perfectione, ut constat; ergo. Confirmatur secundo, quia si in materia virtutum moralium distinguerentur actus donorum ab actibus virtutum, cur non idem fieret in virtutibus theologis? In his autem non fit talis distinctio secundum omnes: ergo nec in illis fieri debet. Simile argumentum fieri potest de actibus octo beatitudinum quas, Matth. 5, Christus enumerat.

Nulla enim major ratio occurrit cur septem actus enumerati ab Isaiâ censeantur distincti ab omnibus virtutibus, quam beatitudines vel fructus: sed hi non sunt actus distincti ab actibus virtutum ex omnium sententia; ergo nec illi distinguendi sunt.

4. *Vera sententia distinguens hæc dona a virtutibus. — Probatur primo quoad virtutes acquisitas.* — Nihilominus contrariam sententiam graviores Theologi amplectuntur, divus Thomas, Bonaventura, Albertus, Richardus, et alii cap. 12 allegati. Estque satis consentanea Patribus, præsertim Gregorio, lib. 2 Moral., cap. 26, alias 36, et aliis locis supra citatis. Magisque spiritualem et internam perfectionem, et Spiritus Sancti in nos operationem commendat et declarat, ac denique potest optima ratione declarari ac suaderi, ideoque a nobis ut probabilior defenditur. Et imprimis dubitandum non est quin hæc dona distinguantur a virtutibus moralibus acquisitis, in quo certe prior opinio Scoti et Gabrielis magnam vim facit Scripturis et Patribus. Sentiant enim hæc dona infundi omnibus justis, quod non esset verum, si essent tantum ipsæ virtutes acquisitæ. Ergo aperte numerant hæc dona inter gratias maxime supernaturales, et a Spiritu sancto specialiter infusas. Imo inde per antonomasiam dicta sunt dona, ut esse a Spiritu Sancto singulariter infusa significarentur; nam solet nomen doni in Scripturâ perfectionibus per se infusis specialiter, et omnibus illis generaliter attribui. Sic enim fides dicitur Dei donum, ad Ephes. 1, et in hac significatione videtur accipi Jacobi 1, cum dicitur: *Omne datum optimum, et omne donum perfectum desursum est*, etc. Eodemque modo Augustinus, 15 de Trin., cap. 18, dicit inter dona Dei maximum esse charitatem. Ac denique sic accipit nomen doni Concilium Trident., sess. 6, cap. 7, cum dicit justificationem fieri per voluntariam susceptionem gratiæ et donorum. Sanctus Thomas etiam ad hoc considerat hæc dona vocari spiritus ab Isaiâ, ut significaretur dari ex speciali inspiratione Spiritus Sancti. Et licet verum sit Isaiam non tam actus ipsos vocare spiritus, quam ipsum Spiritum Sanctum ab his effectibus appellasse spiritum consilii, fortitudinis, etc., unde ab Ecclesia septiformis spiritus appellatur, nihilominus non minus efficaciter inde ostenditur esse hos peculiare effectus Spiritus Sancti, cum ab ipsis singulariter nominetur, ac proinde esse actus per se infusos ac supernaturales. Sic ergo horum donorum distinctio a virtuti-

bus moralibus acquisitis satis fundata est auctoritate. Unde si hæc dona non distinguuntur a virtutibus infusis, qua ratione supra probavimus distinctionem virtutum infusarum ab acquisitis, eorum distinctio ab eisdem virtutibus acquisitis probanda est: si autem etiam ab infusis virtutibus distinguuntur dona, a fortiori ab acquisitis distinguuntur.

5. *Probatur secundo quoad virtutes infusas.* — Quod ergo actus donorum moralium sint distincti specie ab actibus virtutum moralium infusarum, non potest melius explicari quam ratione D. Thomæ. Quia actus morales distinguuntur ex diversis motivis, et motiva ipsa per conformitatem ad diversas regulas operandi, sicque distinximus motiva virtutum moralium acquisitarum et infusarum, quia illa sumuntur per conformitatem ad naturalem rationem et regulam ordinis naturalis, hæc vero per conformitatem ad regulam fidei et regulas supernaturales. Sed ultra has regulas datur alia superior, quæ est motio Spiritus Sancti: ergo per conformitatem ad illam sumitur speciale motivum, in quo peculiaris ratio honestatis invenitur, per quam possunt optime actus donorum ab actibus virtutum distingui. Ergo ita distinguendi sunt, ut homo per dona gratiæ omnibus modis perficiatur. Minor explicatur, quia in actibus virtutum etiam infusarum homo se movet juxta regulas rationis, in his vero actibus movetur per conformitatem ad instinctum Spiritus Sancti, quæ est regula longe diversa, et sæpe ab aliis regulis rationis discordat, ut discurrendo per singulos actus, et respondendo in contrarium objectis magis elucidabitur. Posset tamen confirmari juxta sententiam supra tractatam, quæ dicebat ad distinguendos actus supernaturales a naturalibus non oportere in objectis invenire diversitatem, sed ex modo tendendi, et nobiliori modo operandi ex parte potentiæ seu principiorum ejus posse distingui. Hæc enim sententia (ut dixi) potest habere locum, quando motivum operandi proportionatum fuerit utrique actui, et virtuti inferiori, ac superiori, a quibus procedunt: quod in actu naturali et supernaturali locum non habet, ut ibidem ostendi. In præsentem autem optime posset inveniri, etiamsi alia ratio distinguendi hos actus nobis deesset. Quia motivum operandi in his actibus est supernaturale, et ideo licet daremus non esse improprietatem virtutibus infusis moralibus, nihilominus poterit Spiritus Sanctus movere hominem ad operandum ex eodem motivo, seu ob eandem honestatem fortitudinis

vel temperantiæ altiori modo, et ex peculiari instinctu suo. Multo vero melius et facilius hoc intelligitur, considerando, ex illo peculiari modo motionis et instinctu Spiritus Sancti, diversum motivum, distinctamque operandi rationem resultare, ut dictum est.

6. *De actu consilii. — Quo pacto donum consilii a prudentia distinguatur.* — Explicaturque melius declarando prædictos actus ab Isaiâ numeratos, qui primo loco posuit consilium, sub qua voce practicum judicium ad operandum movens indicatum est, quia est tale ut non tam consilio proprio operantis, quam Spiritus Sancti moventis feratur. Unde respondet quidem prudentiæ, et in eadem materia versatur, longe vero aliter in ea judicat. Nam prudentia naturalis per proprium hominis discursum applicat generalia principia naturalia ad particularem actum, vel occasionem operandi, et juxta illa judicat quid agendum sit. Et simili modo procedit infusa prudentia ex principis ac regulis revelatis. At vero hoc consilium Spiritus Sancti convenit quidem cum judicio prudentiæ in modo practice judicandi, in quo differt ab aliis tribus donis intellectus: differt tamen ab aliis judiciis practice practiceis, in regula et principio cui nititur, quia fundatur solum in instinctu Spiritus Sancti, qui sæpe est præter ordinarias regulas, tam supernaturales quam naturales, et licet interdum esse possit illis conformis, homo qui sic movetur non alias regulas attendit, nec discursu quasi proprio movetur, sed agitur potius quam agat.

7. *Hoc consilii donum in hominibus reperiri ostenditur. — Confirmatur exemplis.* — Et quidem hunc operandi et judicandi modum posse in hominibus justis inveniri, manifestum est, quia Spiritus Sanctus, qui supremus Dominus est nostræ voluntatis, non obstringitur legibus vel naturæ vel gratiæ, estque omnipotens ad movendas hominum mentes, quo voluerit et prout voluerit. Sæpe autem uti hoc dominio et potestate supponit Innocent. III, in c. *Licet de Regul.*, ubi motionem hanc per instinctum Spiritus Sancti vocat *legem privatam*, quam sæpe publicæ legi derogare dicit. Sumpsitque ex Urbano II, in c. *Dux sunt*, 19, q. 1. Potestque nonnullis exemplis, partim ex Scriptura, partim ex historiis Martyrum desumptis, ostendi. Nam imprimis Samson, qui se cum Philistæis occidit, *non aliter excusatur, nisi quia Spiritus latenter hoc jussisset, qui per illum miracula faciebat*, ut ait Augustinus, 1 de Civit., cap. 21. Idemque sentit Ambro-

sus, lib. 1 de Offic., cap. 4, de Eleazaro, qui sub elephante ingressus, ut illum et hostes interimeret, *suo triumpho sepultus est*; eandemque rationem reddit D. Thom. 2. 2, q. 64, art. 5, ad 4, de quibusdam feminis quæ tempore persecutionis seipsas occiderunt, quarum memoriam Ecclesia celebrat. Nam licet de his majori cum formidine loquatur Augustinus, dicto lib. 1 de Civit., c. 26, nihilominus ubi constiterit Ecclesiam universam talium Sanctorum festum celebrare, dubitandum non est quin idem Spiritus Sanctus, qui Sanctas Martyres movit, de earumdem honesta et sancta fortitudine Ecclesiam instruxerit, ut sentit idem D. Thom. 2. 2, quæst. 124, artic. 1, ad 2. Et ita de Pelagia Virgine, quæ cum sociabus in flumen se projecit, ut virginitatem suam ab hostium injuriis custodiret, incunctanter sentit Ambros., lib. 3 de Virginit., ante medium. Et simili modo Dionysius Alexandrinus, apud Euseb., lib. 6 Historiæ, cap. 34, de Apollonia loquitur, quæ, cum carnifices ei minarentur, se eam vivam crematuros, nisi verba impietatis cum eis proferret, paululum temporis ad deliberandum precata, et dimissa ex eorum manibus, insiliit in rogum, ibique absumpta est; et ita universalis Ecclesia die nono februarii ejus festivitatem celebrat.

8. *Concluditur doctrina ex prædictis exemplis.* — His ergo et similibus exemplis, manifestum fit interdum fieri virtute et instinctu Spiritus Sancti, ut homo interius judicet practice aliquid esse faciendum, quod secundum communes leges divinas non esset faciendum, et nihilominus tale judicium practice verum ac rectum sit; non enim potest esse judicium a Spiritu Sancto, quod hujusmodi non sit. Tale ergo judicium dicimus esse distinctum a judicio prudentiæ infusæ, quia non nititur principiis ejus, neque medio, aut discursu humano, sed altiori motivo fundatur, nimirum, quia motio Spiritus Sancti est supra omnem legem. An vero distinctio hæc sit specifica necne, statim dicam. Ut autem tale judicium sit rectum, oportet ut homini sic moto certo constet Spiritum Sanctum esse qui movet et instigando præcipit. Unde optime Augustinus, dicto lib. 1 de Civit., cap. 26: *Qui audit, inquit, non licere se occidere, faciat, si jussit cujus non licet jussa contemnere. Tantummodo videat utrum divina jussio nullo nutet incerto.* Judicium enim practicum, quod est regula honestæ operationis, debet ita esse certum, ut practicam dubitationem excludat: hic autem major requiritur certitudo quæ formidinem tollat. Nam

cum sæpe tale judicium sit præter generales regulas et leges, ut ab his licite discordari possit, oportet ut de Spiritus Sancti instinctu sine ulla formidine constet. Ideoque difficillimum est tale judicium, et quidam extraordinarius gratiæ modus ad illud necessarius est. Quem licet nos satis explicare non possimus, tamen Spiritui Sancto difficile non est mentem hominis ita movere, ut nullum ei relinquat ambigendi locum, quin sit ipse qui movet.

9. *Donum consilii in omni virtute morali dari potest.* — Hunc ergo actum dicimus esse speciale donum Spiritus Sancti practicum et intellectuale, quod respondet prudentiæ, et consilium nominatur, quia consilium quod in eo intervenit, ut dixi, magis est ab Spiritu Sancto quam ab homine, versarique potest in omni materia virtutis moralis, ut in materia religionis aliqui putant votum Jephthæ et executionem ejus, Judic. 11, fuisse ab hac motione Spiritus Sancti, quod licet necessarium non sit, ut alibi dixi, non est tamen dubium quin esse potuerit. Idemque dicendum est in materia justitiæ de judicio Salomonis, 3 Reg. 3; est enim animadvertendum quod, licet modus hic operandi evidentius cognoscatur in materia quæ alias esset illicita, non interveniente speciali instinctu Spiritus Sancti, quia in illa est maxime necessarium hoc donum, nihilominus ad illam non limitatur; potest enim Spiritus Sanctus in quacumque materia prævenire hominis discursum, eique singulari modo tale judicium infundere, et ita in Salomone contingere potuit.

10. *De actu fortitudinis doni.* — *Convenientia virtutis et doni fortitudinis.* — *Dubium.* — *Prima opinio affirmans.* — *Probat.* — *Confirmatur.* — Atque hinc facile explicantur dona ad voluntatem spectantia. Et imprimis donum fortitudinis ab adæquata materia denominatum est, in qua convenit cum virtute fortitudinis, quæ circa pericula, præcipue mortis, sustinenda et aggredienda versatur. Idem enim præstat actus fortitudinis, qui est ex dono, ut patet in exemplis adductis de Samson, et aliis. Quæri autem potest an hic actus, quando fit ex dono, fiat etiam ex virtute infusa. Quidam affirmant, juxta quorum sententiam actus doni fortitudinis non differt substantia et specie ab actu virtutis infusæ, sed tantum denominatione et principio; idem enim actus, ut fit ex instinctu Spiritus Sancti, dicitur donum; ut fit a virtute, dicitur virtus. Potestque hoc suaderi, quia licet homo ex in-

stinctu Spiritus Sancti moveatur ad se occidendum, tamen supposito illo instinctu seu inspiratione, et objectum illud sub eadem ratione honestatis representatur, quia supposito novo præcepto Spiritus Sancti per talem impulsu manifestato, jam in illa materia medium fortitudinis innotuit. Sicut medium temperantiæ inventum in jejuniis ecclesiasticis, licet ex præcepto humano proveniat, nihilominus, supposito præcepto, ad eandem virtutem temperantiæ spectat. Et potest confirmari: nam quando Deus præcepit Abrahæ sacrificare filium, licet id non esset licitum nisi ex peculiari præcepto Dei, nihilominus, supposito præcepto, eadem virtus obedientiæ eademque virtus religionis ad illum actum eliciendum concurrebant. Item quæ revelantur a Deo privata revelatione eadem fide creduntur, quæ creduntur cætera catholica dogmata, quia ratio assentiendi est ejusdem ordinis; ergo similiter in præsentibus actibus fortitudinis, licet sit ex speciali instinctu Spiritus Sancti, elicitur ab eadem virtute fortitudinis, quia honestas fortitudinis eadem est, facta illa suppositione.

11. *Censura primæ opinionis.* — *Secunda et vera sententia negans.* — *Consilium specie a prudentia distinguitur.* — Hæc sententia est absolute probabilis, non tamen videtur mihi posse consequenter defendi, si teneamus habitus donorum esse distinctos a virtutibus infusis moralibus, ut iidem auctores cum D. Thoma tenent. Ad quid enim est necessarius specialis habitus doni fortitudinis, si actus semper elicitur a virtute infusa fortitudinis? Supervacaneum est enim circa eundem actum habitus multiplicare. Imò vix poterit intelligi distinctio inter habitus, si ad eosdem actus efficiendos, et consequenter ad eadem objecta et sub eisdem motivis ordinantur. Supposita ergo sententia de distinctione donorum a virtutibus, quam cum S. Thoma defendimus, dicendum est actum fortitudinis, prout ad donum spectat, esse in specie et substantia sua distinctum ab actu virtutis infusæ, et consequenter non elici a propria virtute morali, sed ab altiori principio. Idemque dicendum est de actu doni consilii, esse nimirum distinctum ab actu virtutis prudentiæ, quæ sæpe non posset per se judicare in tali materia et occasione aggredi mortem esse actum fortitudinis. Idemque cum proportione est de cæteris donis voluntatis. Et ratio est, quia motivum judicandi vel appetendi in tali opportunitate sumitur per conformitatem ad altiore regu-

lam, quam sit ordinaria regula rationis, sive naturalis, sive infusa, nimirum ad specialem rationem et instinctum Spiritus Sancti. Nam veritas practica vel honestas moralis, quæ inde resultat, non minus differt a motivo virtutis infusæ, quam hoc differt a motivo virtutis acquisitæ. Igitur non minus distinguitur actus doni ab actu virtutis infusæ, quam hic distinguitur ab actu virtutis acquisitæ.

12. *Solvitur ratio primæ opinionis in n. 10.* — *Ad confirmationem, ibid.* — *Ad exemplum ibi positum.* — Ad objectionem ergo in contrarium negamus esse idem motivum, etiam posita motione vel præcepto Spiritus Sancti, quia ratio operandi proxima, seu motivum formale talis actus non est ratio præcepti, alioqui esset ille actus formalis obedientiæ, non fortitudinis. Motivum ergo proximum est honestas, quæ in tali materia resultat, posita ejusmodi Spiritus Sancti motione, seu instinctu. Neque tunc medium in tali materia est omnino idem cum medio virtutis, quia sumitur per comparisonem ad diversa extrema. Cujus signum est, quia sæpe in tali materia recte judicatur medium per comparisonem ad talem regulam, quod alias in comparisonem ad ordinarias regulas non esset medium, sed extremum. Et ideo non est simile exemplum de medio consurgente ex lege publica positiva, humana vel divina; tum quia virtute per se respiciunt honestatem insurgentem ex conformitate ad legem publicam, sive sit naturalis, sive positiva; tum etiam quia leges positivæ, quando aliquid præcipiunt faciendum, supponunt in tali materia medium alicujus virtutis, et solum addunt necessitatem observandi illud. At vero motio Spiritus Sancti per se non supponit proprium virtutis medium, sed quasi novum medium constituit. Ad confirmationem sumptam ex præcepto imposito Abrahæ de filio sacrificando, respondeo actum illum, si præcise consideretur in ordine ad obedientiam vel cultum Dei, sic non habuisse aliquid proprium ratione cujus ad donum pertineat, quia ratio obediendi Deo ipsumque colendi eadem erat in illo actu, quæ solet esse in virtute obedientiæ vel patriæ, nec respectu illarum virtutum habebat aliquid superans communes regulas virtutis. At vero respectu filii videbatur esse contra justitiam vel paternam pietatem, et ut sic potuit ad donum pietatis pertinere, quia ut sic erat ex peculiari instinctu, vel expressa revelatione Spiritus Sancti contra communes regulas justitiæ et pietatis. Ad aliud denique exemplum de fide, licet non